

USPEŠNO SODELOVANJE MED STARŠI IN VZGOJITELJI / Mateja Žagar, dipl. vzg. predšolskih otrok / Vrtec

Kurirček Logatec

UVOD

Uspešno sodelovanje med ključnimi subjekti v vzgoji in izobraževanju na vrtčevski ravni je eden od pomembnih dejavnikov, ki vpliva na kakovost vzgojno-izobraževalnega dela. Učinkovito in bogato sodelovanje ter pestre interakcije med otroki, starši in vzgojitelji prinašajo pozitiven vpliv na otrokovo počutje. Redno in kontinuirano sodelovanje s starši je pomembno za usklajeno vzgojo in nemoten otrokov razvoj. Medsebojna podpora in zaupanje pa sta bistvena za napredek otroka.

Temelj sodelovanja med strokovnim osebjem in starši je dobra komunikacija in sodelovanje na raznih področjih z upoštevanjem avtonomije vrtca. Za učinkovito vodenje oddelka in programa znotraj njega je zelo pomembno povezano, usklajeno in podporno delovanje celotne otrokove socialne mreže.

OSREDNJI DEL

Sodelovanje staršev in vrtca bi lahko povzela z besedami, ki so zapisane v slovarju. Sodelovati pomeni biti dejavno povezan zaradi skupne dejavnosti; 2. skupaj z drugimi biti udeležen pri kakem delu; 3. spremljati kako dogajanje z mislimi, dejanji (Slovar slovenskega knjižnega jezika 1997).

Kar nekaj avtorjev podaja mnenje, da je sodelovanje potrebno in smiselno ter prinaša napredovanje v življenju otroka. Lepičnik Vodopivec (1996, 47) navaja, da je sodelovanje vrtca in staršev potrebno, saj »otrok z vstopom v vrtec prvič prehaja iz enega socialnega okolja (družine) v neznano socialno okolje. Otrok je v tem okolju pod vplivom različnih dejavnikov, zato si je potrebno prizadevati, da se ti dejavniki med seboj čim bolj približajo«. Tudi v Kurikulumu za vrtce (2011, 24) je zapisano, da je »sodelovanje med vrtcem in starši pomemben vidik kakovosti predšolske vzgoje, saj prav to sodelovanje veliko prispeva k ustreznemu dopolnjevanju družinske in institucionalne vzgoje«. Sodelovanje

poudarja tudi Valentinčič (1981). Omejnja, da je sodelovanje potrebno graditi na skupnih ciljih in nalogah vzgoje.

Sodelovanje pomaga staršem pridobiti predstavo o tem, kako otrok deluje v tujem okolju, kako se odzove v določenih situacijah, ko je v družbi vrstnikov ali pred določeno nalogo. S temeljito komunikacijo pomagamo staršem obogatiti znanje o njihovem otroku, spodbujati pozitivne navade in opuščati slabe. Jensen in Jensen (2011) pravita, da so starši in vzgojitelji lahko dragoceni partnerji pri vzgoji otroka. Trdita, da imajo vzgojitelji zaradi svoje izobrazbe in izkušenj veliko strokovnega znanja o vedenju otrok, ravno tako pa z njimi preživijo večji del dneva. Na drugi strani pa tudi starši vedo veliko o svojem otroku, poznajo ga od rojstva in vedo, kako se odziva v različnih situacijah. Starši imajo svoje vrednote, prepričanja in jih posredujejo svojim otrokom. Otrok živi v obeh svetovih – doma in vrtcu, zato je pomembno, da si starši in vzgojitelji izmenjujejo svoje poglede. Ker gre pri sodelovanju za dvosmeren proces, je potrebno, da redno in iskreno komuniciramo s starši. Naloga staršev pa je, da se odzovejo na pobude vzgojiteljev. Tako zgradimo kakovosten proces sodelovanja.

Otroci in njihovi starši so vključeni v različne dejavnosti, ki jih pripravlja vzgojitelj in jih s tem povezuje v eno skupnost. Kljub zavedanju, da je za otrokov napredek najbolje, da vsi akterji v otrokovem okolju sodelujemo, sodelovanje med starši in vzgojitelji ni enostaven proces.

OVIRE PRI SODELOVANJU

Na medsebojno sodelovanje vpliva mnogo dejavnikov. Opažam, da se pojavlja prelaganje in pripisovanje odgovornosti za otrokov razvoj na drugega, čeprav je jasno, da smo vsi odgovorni za napredek in dobro počutje otrok. Vse odgovornosti za uspešno sodelovanje ne nosijo izključno vzgojitelji

kot nosilci vzgojno-izobraževalnega dela, ampak tudi starši. Vsi skupaj pa bi morali biti kritični do sebe in svojih ravnanj. Intihar in Kepec (2002) navajata nekatere ovire, ki motijo sodelovanje. Sicer govorita o sodelovanju med šolo in starši, vendar se lahko z nekaterimi ovirami srečamo tudi v odnosu vzgojitelji - starši.

1. Prva ovira so lastne izkušnje staršev in tradicija. Starši se premalo zavedajo, da so jim dane možnosti sodelovanja v vrtcih in šolah, saj sklepajo na podlagi svojih preteklih izkušenj, ko je bila šola uradna institucija, odgovorna izključno za prenašanje znanja.
2. Naslednja ovira je vzgojiteljev odnos do staršev. Kakovosten odnos naj bi temeljil na medsebojnem poznavanju in zaupanju, dobremu komuniciranju in konstruktivnemu reševanju konfliktov.
3. Dokler se starši in vzgojitelji ne odločijo za spremembe in ne oza-vestijo svojih stališč, prepričanj in subjektivnih mnenj, so lahko te ovira za uspešno sodelovanje.
4. Avtorici navajata, da lahko brezposelnost, preobremenjenost staršev in stiske otrok predstavljajo oviro v uspešnem sodelovanju.
5. Preveč ambiciozni starši, ki želijo svoje pretirane želje vključiti v delo oddelka. To lahko privede do negativnih posledic za druge starše, vzgojitelje in otroke.
6. Zmanjšana motivacija za sodelovanje lahko predstavlja tudi nezaupanje v vrtec, še posebno staršev manj uspešnih otrok.

Sodelovanje med starši, vrtcem ali šolo, vzgojitelji in učitelji je enakovredno in če postavimo dobre temelje sodelovanja že v primarni fazi, se bo dobra praksa lahko nadaljevala v kasnejši procesih na višjih stopnjah otrokovega izobraževanja. Če vzpostavimo zaupen in strokoven odnos med starši in vzgojno-izobraževalnim osebjem že v zgodnjem otroštvu, imamo večjo

možnost za kvalitetnejše sodelovanje v prihodnosti.

Kalinova govori o zblževanju šole in staršev, vendar povzema, kako se lahko izognemo oviram, ki nastanejo med odnosi, ki veljajo za šole. Zaradi podobnosti med odnosi med starši in šolo ali vrtcem navajam Kalinovo »da bi dosegli sodelovanje med šolo in domom, morajo oboji – šola in starši uvideti medsebojno odvisnost. Najti je potrebno ravnotežje in preseči preteklo neuravnoteženo moč učiteljev ter podrejenost staršev, ki je bila posledica šolskih razmer, pretekle prakse in izkušenj« (Kalin in drugi 2009, 30). Zavedati se je potrebno, da so starši v pomoč pedagogom, saj predstavljajo

vir informacij o otroku. S tem lahko vzgojitelj ali učitelj bolje razume otroka in njegovo igro ali šolsko delo. Na drugi strani pa lahko šola/vrtec pomaga staršem pri uresničevanju starševskih vlog tako, da jih obvešča o napredkih otroka, zakaj in kako je do tega prišlo in kaj lahko vključijo v domače okolje, da bo podpiralo otrokovo učenje.

OBLIKE SODELOVANJA MED VRTCEM IN STARŠI

V vrtcu Kurirček Logatec sodelujemo s starši na različne načine. V svoje delo vključujemo tako formalne kot neformalne oblike sodelovanja. Formalne oblike sodelovanja so sodelovanje v

svetu vrtca, sodelovanje v svetu staršev, roditeljski sestanki, govorilne oz. pogovorne ure, pisna sporočila, predavanja za starše. V teh oblikah sodelovanja starše predvsem seznanimo z informacijami. Bolj pristen in sproščen odnos pa se trudimo vzpostaviti na neformalnih srečanjih. Staršem ponujamo široko paleto načinov, ki jim omogočajo participacijo v vzgojnem procesu, hkrati pa jih spodbujamo h kvalitetnejšemu preživljanju prostega časa. Tako pripravljamo po tri delavnice za otroke in starše v vsakem oddelku. Prvo srečanje je v jesenskem času, skupno za vse starše in otroke posamezne enote, drugo in tretje srečanje pa vzgojiteljice in pomočniki vzgojiteljic

izvedemo skladno s programom oddelka, starostjo otrok in specifikom skupine. Običajno so neformalne oblike sodelovanja načrtovane bolj sproščeno, mednje spadajo še predstavitev poklica s strani staršev, ustvarjalne in gibalne delavnice, športne igre, pohodi ... Pogosto spodbujamo starše, da se nam pridružijo pri različnih oblikah sodelovanja, saj se zavedamo, da aktivna vloga družine pomeni dodatno vrednost kakovostnemu procesu vzgoje in učenja otrok. Naš vrtec kot institucija ponuja le okvirne smernice, vsebine in načini izvedbe se spreminjajo glede na razvojne stopnje otrok in kompetence vzgojiteljic. Starši imajo možnost sooblikovati program dela v svoji skupini ob upoštevanju strokovne avtonomnosti vrtca in strokovnih delavcev, dogovarjajo se za način in termin izvedbe ekskurzij, dogovarjajo se za vključevanje pri izpeljavi posameznih programov, se aktivno vključujejo v program dela s predstavitvijo interesne dejavnosti otrokom v skupini, sodelujejo na rojstnih dnevih in podobno.

V okviru vrtca smo opredelili tudi kakšni so dobri odnosi s starši:

- Dobri odnosi s starši so odnosi, ki temeljijo na obojestranskem spoštovanju na odprti, odkriti, pošteni, sproščeni in prijazni medsebojni komunikaciji, iskrenosti in medsebojnem zaupanju.
- Težave rešujemo sproti, za starše si moramo vzeti čas.
- S starši se ne pogovarjamo o drugih otrocih. Pogovor o njihovem otroku naj bo odkrit in iskren.
- S starši moramo vzpostaviti profesionalni odnos.
- Starše redno obveščamo in sodelujemo pri izpeljavi posameznih projektov.
- Želje in načela staršev upoštevamo, do staršev pristopimo tako, da se počutijo pomembne, vključene, aktivne, odgovorne v odnosu do svojega otroka kot sooblikovalec, spremljevalec, izvajalec in odgovoren člen v vzgoji svojega otroka. Starši naj čutijo, da je njihov otrok pomemben posameznik v skupini.

Zavedanje pomena dobre sodelovalne kulture s starši v dobrobit otroka je eno izmed glavnih vodil našega dela. Prek različnih formalnih in neformalnih srečanj tako strokovni delavci vrtca Kurirček Logatec kot vsi starši naših otrok, izražajo svoje pobude, predloge, pohvale in tudi kritike. Zaradi vpogleda v zadovoljstvo z našim delom se zanimamo tudi kakšno mnenje imajo starši o našem delu. Zadovoljstvo staršev v našem vrtcu se ugotavlja z anketnim vprašalnikom, ki ga pripravi vsako leto Aktiv za kakovost vzgoje in izobraževanja. Ocene zadovoljstva so visoke in na to smo ponosni vsi zaposleni.

PRIMER DOBRE PRAKSE

V prispevku predstavljam del vsebin, ki so našo skupino otrok, starih od 2–3 leta, vodile pri načrtovanju in izboljševanju sodelovanja s starši. Prikazati želim, kako pomembno je tudi dejstvo, da starši otrok neposredno izkusijo in spoznajo, kaj počnejo in kako poteka dan vzgojiteljic in vzgojiteljic pomočnic, ki se ukvarjajo z vzgojo in učenjem

njihovih otrok. V prispevku opisujem primer iz svoje prakse.

Za svoje delo v skupini ocenjujem, da različne oblike sodelovanja vrtca in staršev z aktivno participacijo in odgovornostjo vseh udeležencev povežejo sodelujoče med seboj. To prinaša pomemben napredek v kakovosti predšolske vzgoje. Prav tako pa je potrebno za napredek vzgojno-izobraževalnega dela vnašati sodobna spoznanja o razvoju in učenju predšolskih otrok, da spodbujamo razvoj celotne skupine in ustvarjalnost posameznika. Tako v svoje delo vnašam različne pristope in tehnike učenja, pripravljam starosti primerne dejavnosti, skrbim za pestro učno okolje, v katerem imajo otroci možnost odločanja in izbiranja med različnimi dejavnostmi, v katerih kar najboljše razvijajo svoje potenciale.

Vzgojitelji in vzgojiteljice uresničujemo cilje, ki jih določa Kurikulum za predšolsko vzgojo, sledimo poslanstvu našega vrtca, ki se trudi zagotavljati otrokom optimalni razvoj, varnost

in sprejetost. Naš vrtec in z njim vsi zaposleni sledimo tudi svoji viziji, ki pravi, da je vrtec hiša odprtih vrat, v kateri se aktivno vključujemo v proces vseživljenjskega učenja, razvijamo sposobnosti funkcionalnega znanja in stremimo k oblikovanju raziskovalne in odgovorne osebnosti vsakega posameznika. Prav tako se trudimo delati na vrednotah, kot so poštenost, prijaznost, spoštovanje, iskrenost, odgovornost. Velikokrat pa pozabimo, da je prav, da tudi starše seznanimo s temi cilji. To lahko storimo na različne načine. S sodelavko sva se odločili, da cilje vzgoje in izobraževanja predstaviva na uvodnem roditeljskem sestanku. Trudiva se, da bi otroci postali samostojni in počasi odrasli v odgovorne in srečne posameznike, z občutkom spoštovanja do drugih in do okolja. Kljub informativnim roditeljskim sestankom imam občutek, da so bili ali so še vedno mnogi starši mišljenja, da otrok v vrtcu nič ne dela, da se samo igra. Zavedanje takšnega problema mi je vedno predstavljal izziv, kako staršem prikazati drugačno plat vrtca. Skozi vsa leta sem se trudila z objavo fotografij in videoposnetkov dejavnosti otrok, izdelavo plakatov, pripravo likovnih in gibalnih delavnic, s članki v lokalnih časopisih, pripravo predavanj za starše, vendar nisem bila prepričana, da so starši s tem pridobili dovoljšen vpogled v način dela naše skupine.

S sodelavko sva se odločili, da starše povabiva na oddelek v dopoldanskem času. Z otroki sva jima želeli pokazati, kako poteka naš vsakdan v vrtcu, s kakšnimi igračkami in materiali se igramo, kako znamo pospravljati za seboj, kaj že znamo in zmoremo narediti sami. Starši so se igralnemu dopoldnevu pridružili tako, da so se vpisali v seznam. V vrtec je lahko prišel kdorkoli iz družine (oče ali mati), lahko tudi stari starši. Zaradi nemotenega vzgojno-izobraževalnega procesa sva se omejili na eno odraslo osebo. Obiske smo sprejemali od 9.00 ure dalje in so trajali do konca jutranjega kroga (do 10.00). Starše sva povabile k sodelovanju tako, da so lahko v jutranjem krogu predstavili kakšen skrivnost

predmet, ki ga imajo doma (igračo svojega otroka, kuhinjski pripomoček, lahko tudi predmet, s katerim se ukvarjajo v prostem času ...)

Starši so se na bolj sproščen način vključili v proces dela naše skupine, tako da so prišli na obisk in na njihovo začudenje je bila njihova naloga opazovanje neposrednega dela z otroki. Sodelovanje je omogočalo, da lahko opazujejo svoje otroke pri druženju z ostalimi vrstniki, opazujejo, kako se igrajo in delajo, s katerimi igračkami in finomotoričnimi dejavnostmi najpogosteje manipulirajo, opazujejo, kako komunicirajo z otroki in vzgojiteljicama, vidijo, kaj vse otroci že zmorejo, kje imajo težave, prav tako pa imajo starši možnost spoznati odnos vzgojiteljic do otrok, naš način dela in reagiranja v različnih situacijah.

Otroci so staršem prikazali, kaj najraje delajo v vrtcu, nekateri so posegali po igri z dojenčkom – umivanje dojenčka, nekateri so pokazali, kako znajo natočiti pijačo za vse otroke v skupini, nekateri so si ogledali knjigo, ustvarjali s plastelinom, rezali s škarjami, razvrščali geometrijske like, lepili nalepke na list, se učili zapenjanja zadrge ali gumbov, počistili ogledalo, poimenovali barve v barvnem krogu, spoznali nove besede iz igre Skrivnostna vreča, sestavili stolp iz desetih kock in se ob tem učili velikostna razmerja, sestavili sestavljanke o spomladanskih rožah ... Otroci so starše sprejeli z velikim pričakovanjem. Pred vsakim obiskom smo se pogovorili, katera mamica/oče pride na obisk in jo/ga naslovili z gospa ali gospod. Otroci so se ob prihodu obiskovalca umirili in se trudili prikazati sebe in svoje sposobnosti na najvišji ravni. Kljub temu je prihajalo do občasnih konfliktov med otroki, ki pa smo jih uspešno rešili. Ob koncu obiska smo se zbrali v jutranjem krogu, v katerega smo povabili starše. Otrok, katerega starši so bili na obisku, si je izbral tri pesmi, ki smo jih zapeli. Nato so starši pokazali skrivnostni predmet. Napetost je naraščala že zaradi dogovora, da predmet ne sme biti viden takoj, ampak mora biti pokrit z odejo ali zaprt v škatli. Z otroki smo sprva

poslušali, kako se predmet oglašča, če ga premaknemo. Otroci so ugibali, malokrat uganili, kaj je v škatli ali pod odejo. Z otroki smo videli veliko skrivnostnih predmetov, in sicer mlinček za poper, babuško, igračo polža in polžjo hišico, male glasbene instrumente, čarovniški klobuk z lutkami, angleško knjigo *Fingers*, vojaški jopič z vojaško opremo – čelado, svetilko, leseno papigo Aro, tibetansko skledo, makedonsko piščal in »dežno palico«. Otroci so se s skrivnostnim predmetom rokovali in ga preizkusili.

Starši in otroci so bili nad takšnim načinom sodelovanja zelo navdušeni. Pravijo, da so šele sedaj videli, kaj počnemo v vrtcu, da imajo otroci na voljo veliko dejavnosti, ki so primerni izzivi za urjenje njihovih sposobnosti, da niso vedli, da lahko tako majhni otroci postorijo različna opravila. Starši so izrazili željo po ponovitvi takšne oblike sodelovanja, predlagali so, da bi na obisk poslali drugega družinskega člana, ki še ni videl našega dela. Od obiskov staršev dalje so starši postali bolj odprti v komunikaciji, bolj zaupljivi, navdušeni nad načinom dela in izvirnimi dejavnostmi.

Vloga vzgojitelja je v takšnem procesu zelo kompleksna in odgovorna, saj je opazovan in mora skupaj z otroki in starši voditi aktivnosti, jih prilagajati trenutni situaciji, se konstantno zavedati ciljev svojega dela in ravnati v skladu z doktrino vrtca in kurikuluma. Teža odgovornosti je na vzgojiteljih kot profesionalcih in nosilcih pedagoške prakse, ki morajo znati zagovarjati svojo strokovno avtonomnost, pedagoška načela, prepričanost v svojo kompetentnost in sposobnost upoštevanja potreb otrok, staršev in partnerja v timu.

Zelo pomembno je, da je vrtec v stalnem sodelovanju s starši, saj se le z aktivnim vključevanjem lahko seznanijo s pomembnostjo učenja in dela njihovih otrok v vrtcu, kar pa lahko prenesejo tudi v domače okolje. Takšna oblika sodelovanja daje staršem spoznanje o pomembnosti aktivnega učenja, ki se odvija na oddelku, in s tem obogati tudi starše same.

ZAKLJUČEK

Ravno neformalna srečanja s starši, družinami in širšo skupnostjo bogatijo medsebojno sodelovanje ter so pokazatelj kakovosti našega vrtca, ki ga moramo nenehno izboljševati, posodabljati, in nadgrajevati. Vezi, ki se ustvarijo na različnih srečanjih so tisto, zaradi katerih nam starši zaupajo svoje otroke in zaradi katerih, vsaj večina otrok, rada obiskuje vrtec.

Ogled skrivnostnega predmeta

Literatura

- Intihar Darja in Kepec Marjeta (2002) *Partnerstvo med šolo in domom: priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Jensen Elisabeth in Jensen Helle (2011) *Dialog s starši*. Ljubljana: Inštitut za sodobno družino Manami.
- Kalin Jana, Resman Metod, Šteh Barbara, Mrvar Petra, Govekar – Okoliš Monika in Mažgon Jasna (2009) *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Kurikulumu za vrtce* (2011) Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Urad RS za šolstvo.
- Lepičnik Vodopivec Jurka (1996) *Med starši in vzgojitelji ni nemogoče ne komunicirati*. Ljubljana: Misch, Oblak in Schwarz.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (1997). Ljubljana: DZS
- Valentinčič Jože (1981) *Sodelovanje s starši: priročnik za učitelje in vzgojitelje*. Ljubljana: Univerzum.